

แนวทางการพัฒนาเมืองแบบบูรณาการของผังเมืองรวมชุมชนบึงกาฬ ภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด

Integrated Development Guideline of Bueng Kan City Plan Under Smart Growth Concept

ฉัตรชัย ช่วงทิพย์¹, พลเดช เชาวรัตน์², ดิฐา แสงวัฒนะชัย²

Chutchai Khoungtip¹, Pondej Choawarat², Dita Sangvatanachai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) รูปแบบเมือง โครงสร้างเมือง และการบริหารจัดการภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด 2) ลักษณะด้านกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน แนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดิน แนวโน้มทิศทางการขยายตัวของเมืองของพื้นที่ศึกษา 3) พฤติกรรมและความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดบึงกาฬและ 4) เสนอแนะมาตรการทางกายภาพที่เหมาะสม โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลประชากรในเขตชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 13 ชุมชน และทำการกำหนดโควตา (Quota Sampling) กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 หมู่บ้านเพื่อตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการตีความ (Interpretation)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนบึงกาฬ มีรูปแบบโครงสร้างเมืองแบบผสม และมีความต้องการพัฒนาเมืองภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด ในลักษณะการสร้างโอกาสและทางเลือกของที่อยู่อาศัยสำหรับประชากรทุกระดับรายได้ 2) ลักษณะด้านกายภาพมีความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตรมากที่สุด สำหรับโครงสร้างพื้นฐานมีการพัฒนาในเรื่องการคมนาคม มีแนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่น มีการกระจายตัวตามแนวถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 222 และ 212 3) ชุมชนบึงกาฬต้องการการจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสมที่สามารถใช้เป็นที่พักอาศัย ที่สามารถค้าขายได้ด้วย รวมทั้งความสะดวกในการเดินทางจากชุมชนที่พักอาศัยเข้าสู่สวนสาธารณะ ส่งเสริมการใช้จักรยานและการเดินเท้า ควรมีการรักษาที่โล่งพื้นที่การเกษตรพื้นที่ทางธรรมชาติ ที่ดงามพื้นที่อนุรักษ์ประวัติศาสตร์และพื้นที่ซึ่งมีความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมให้คงไว้อย่างถาวร และ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวางแผนผังชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (085)9279013, Email : hs4kzx@gmail.com

² อาจารย์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.

¹ Graduate student in Sustainable Urban and Environmental Development, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University, (085)9279013, Email : hs4kzx@gmail.com

² Lecturer, Faculty of Architecture Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University, Advisor.

4) มาตรการทางกายภาพที่เหมาะสมต่อชุมชนบึงกาฬ คือ ควรมีการพัฒนาเมืองตามคุณลักษณะเมื่อนำอยู่ เน้นเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการปรับปรุงการทำผังเมืองให้มีความเหมาะสม

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการ, ผังเมืองรวมชุมชนบึงกาฬ, แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด

Abstract

The research aimed to study 1) the urban form, structure and management under the smart growth concept; 2) the physical characteristics, infrastructure and land use trend of the study area; 3) behaviour and needs of people toward Bueng Kan City Planning and 4) suggest ion of suitable hard measures. The research was proceeded by gathering data from 13 villages of Nonsomboon sub-district administrative organization, Bueng Kan District, Bueng Kan Province, using purposive sampling by quota sampling of 3 villages. The research tools were questionnaires and in-depth interview. The statistics used for analysis were percentage, mean, standard deviation and descriptive interpretation.

The findings revealed that 1) The Bueng Kan of Community is a mixed structure; the local area community demanded urban development under the Smart Growth Concept, particularly on creating opportunities and choices of selection of residences for all various income levels. 2) Agriculture use was crucial to the suitable land use for the area; transport was the most development sector in infrastructure; commercial and residence had the highest trends in land use; and the main development areas were concentrated along the Highways 222 and 212. 3) The local community demanded suitable land use allocation for resident and commercial purposes, convenient transportation from home to public parks, and promoting biking and walking paths, preserving open space, agriculture area, natural preservation area, historic area and environmental risk area. 4) Suitable hard measures for Bueng Kan community were city development towards a Livable City, emphasizing cultural tourism and improvement of an urban plan for suitable land use.

Keywords : Intergrated Development Approach, Bueng Kan General Plan, Smart Growth Concept

บทนำ

จังหวัดบึงกาฬตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความได้เปรียบเชิงที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงติดต่อกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน (สปป.ลาว เวียดนาม และจีนตอนใต้) และต่อเนื่องไปยังกลุ่มประเทศเอเชียใต้ ประกอบกับบริเวณแนวพรมแดนระหว่างประเทศในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนในหลายพื้นที่และมีนโยบายความร่วมมือด้านการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงส่งผลให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีศักยภาพในการพัฒนาไปสู่ความเป็นศูนย์กลางทางการค้าการลงทุนและการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงระหว่างประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติซึ่งจะเห็นได้จากกรอบนโยบายความร่วมมือการพัฒนาต่างๆ โครงการความร่วมมือระดับกลุ่มประเทศและข้อสัญญาทางการค้าระดับโลกซึ่งครอบคลุมถึงผลผลิตทางการเกษตรและอาหารหรือผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นพื้นฐานที่ผลิตในระดับภูมิภาคซึ่งเกี่ยวเนื่องกับหลายจุดของจังหวัดบึงกาฬด้านการส่งออกการขนส่งเมืองท่าชายแดนทางการค้าและมาตรการทางด้านภาษี เช่น โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำ (Greater Mekong Sub region: GMS) ที่กำหนดให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง (Transportation Hub) ของพื้นที่ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวของประเทศในอนุภูมิภาคเข้าด้วยกัน (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2557 : 38)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้จังหวัดบึงกาฬมีบทบาทสำคัญที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาภูมิภาค และเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากประเทศไทยมีทำเลที่ตั้งอยู่กึ่งกลางของกลุ่ม

อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงและมีพื้นฐานการขนส่งที่เชื่อมโยงกับระดับโลกอยู่สำหรับจังหวัดบึงกาฬเป็นจังหวัดที่มีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กับสะพานมิตรภาพไทย - ลาวถึง 2 สะพาน ได้แก่ สะพานมิตรภาพไทย - ลาวที่จังหวัดหนองคายและสะพานมิตรภาพไทย - ลาวที่จังหวัดนครพนมเมื่อมีการพัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมทางบกระหว่างจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วจะสามารถเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เชื่อมต่อไปยังลาวและจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น จึงเป็นเหตุให้จังหวัดบึงกาฬมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดด้วยปัจจัยจากการยกระดับฐานะของอำเภอบึงกาฬเป็นจังหวัดบึงกาฬ และการเป็นประตูสู่ย่านพาณิชยกรรมการค้าและการลงทุนของจังหวัดชายแดน ผลจากการพัฒนาดังกล่าวทำให้เมืองได้ขยายตัวออกทั่วทิศทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวกระจกระบายตามแนวนอน ซึ่งหากพิจารณาจากทุกบริบทแล้ว ชุมชนบึงกาฬไม่อาจหยุดยั้งการแผ่ขยายดังกล่าวได้ และมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการสร้างแผนวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มีความสอดคล้องกับข้อจำกัดด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ตลอดจนความต้องการยกระดับทางเศรษฐกิจของประชาชน โดยเฉพาะเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์ เทศบาลตำบลบึงกาฬ และเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โรงเรียน ห้างสรรพสินค้า ความเจริญแพร่กระจายไปสู่พื้นที่ชนบทมากขึ้น และในขณะเดียวกันจำนวนประชากรก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ทำให้โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอ แต่ในทางกลับกันการพัฒนาส่วนใหญ่นั้นจะกลับกลายมาเป็นการสร้างปัญหาในระยะยาวก่อให้เกิดปัญหาการแพร่กระจายของชุมชนเมือง (urban sprawl) อย่างไรก็ดีสิ้นสุด และปัญหาอื่นๆ อันเป็นผลเนื่องมา

จากการพัฒนาที่ปราศจากการกำกับทิศทางและควบคุมตามมา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้ เช่น ความไม่เพียงพอในการให้บริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการของรัฐ การรุกร้าพื้นที่สีเขียว พื้นที่โล่ง พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ เป็นต้น (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2557 : 38-39)

จากปัญหาดังกล่าวและในฐานะผู้วิจัยได้มีบทบาทหน้าที่ในหน่วยงานส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในแนวคิด “การเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth) เป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาแบบกระชับในบริเวณพื้นที่ชุมชนเดิม มีศูนย์กลางที่ชัดเจนในการให้บริการแก่ชุมชนย่อยที่อาศัยอยู่โดยรอบ สร้างความเจริญและสุขภาวะที่ดีภายในเมืองเพื่อป้องกันปัญหาการเติบโตอย่างไม่ที่สิ้นสุดไปสู่ชนเมือง เพื่อให้เมืองเจริญเติบโตอย่างมีทิศทางและขอบเขต ไม่กระจาย และทำให้เมืองมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการรักษาพื้นที่โล่งในเมืองให้คงอยู่ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549 : 7) ซึ่งในงานวิจัยนี้จะใช้บริเวณเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นที่ที่มีการขยายตัวแบบก้าวกระโดดของที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ และโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ไปยังพื้นที่เกษตรกรรม อันเกิดจากการเติบโตของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมและการขนส่ง โดยมุ่งศึกษาความคิดเห็นของประชาชน พ่อค้าแม่ค้านักธุรกิจ/นักลงทุนผู้นำชุมชน ผู้บริหารข้าราชการและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาเมืองแบบบูรณาการของผังเมืองรวมชุมชนบึงกาฬ ภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาดเพื่อยับยั้งการกระจายตัวของเมืองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบเมือง โครงสร้างเมือง และการบริหารจัดการภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth)
2. เพื่อศึกษาลักษณะด้านกายภาพของพื้นที่ศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน แนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดิน แนวโน้มทิศทางการขยายตัวของเมือง ฯลฯ
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของประชาชนต่อการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดบึงกาฬ
4. เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกายภาพที่เหมาะสมต่อบริบทของพื้นที่ศึกษา

วิธีการศึกษา

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 13 ชุมชน (กรมการปกครอง, online : 2558)

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota Sampling) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์เพื่อตอบแบบสอบถาม จำนวน 90 คน จาก 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 ชุมชนโนนสมบูรณ์ หมู่ 2 ชุมชนดอนอุดม และหมู่ 8 ชุมชนโนนคำภู และสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารผู้นำชุมชน ข้าราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามทั้งฉบับผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาที่ปรับปรุงมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 แล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างนอกเขตพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาสวรรค์ อำเภอเมือง

จังหวัดบึงกาฬจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือจากความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cron-bach) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 50 ข้อ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาวิจัยทั้งหมด แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเมือง การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง จำนวน 90 ชุด และเก็บได้ครบ 90 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ นำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยการใช้คำถามเดียวกันหลายๆ คน และตรวจสอบว่าตรงกันหรือไม่ ในกรณีที่ขัดแย้งกัน ใช้วิธีการตรวจสอบเพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้จากเอกสารอื่นๆ แล้วใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าข้อมูลของใครมีความน่าเชื่อถือกว่ากันแล้วจึงทำการวิเคราะห์สรุปอีกครั้ง โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความ (Interpretation) เพื่อนำเสนอในลักษณะบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการของการวิจัย ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาจากแบบสอบถาม ดังนี้

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ที่มีสถานภาพสมรสแล้ว มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพค้าขาย และมีรายได้ระหว่าง 10,000 – 25,000 บาท โรงแรม และศูนย์ค้าปลีกค้าส่งในบริเวณพื้นที่ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	33	36.7
2) หญิง	57	63.3
รวม	90	100.00
2. ระดับการศึกษา		
1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	34	37.8
2) ปริญญาตรี	56	62.2
3) สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
รวม	90	100.00
3. สถานภาพสมรส		
1) โสด	2	2.2
2) สมรส	72	80.0
3) หม้าย/หย่า	16	17.8
รวม	90	100.00
4. อาชีพ		
1) รับราชการ	2	2.2
2) ค้าขาย	40	44.4
3) พนักงานบริษัท	26	28.9
4) ลูกจ้าง	22	24.4
5) อื่น ๆ	-	-
รวม	90	100.00
5. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน		
1) ต่ำกว่า 10,000 บาท	15	16.7
2) 10,001 – 25,000 บาท	66	73.3
3) มากกว่า 25,001 บาท ขึ้นไป	9	10.0
รวม	90	100.00

ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth) ดังนี้

ลักษณะด้านกายภาพของผังเมืองรวมชุมชนบึงกาฬ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ชุมชนบึงกาฬมาตั้งแต่เกิด จึงเป็นเหตุผลที่ต้องอาศัยอยู่ที่นี้มากกว่า 10 ปี และเป็นเจ้าของที่ดินจากมรดกตกทอดมีเนื้อที่อยู่มากกว่า 50 ตารางวาขึ้นไป ซึ่งชุมชนที่อยู่อาศัยในปัจจุบันนี้มีทางเดินทางเข้า-ออกพื้นที่ได้สะดวก โดยใช้ยานพาหนะส่วนตัวมาก และมีที่ดินทำการเกษตรเป็นของ สปก. และมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ลักษณะด้านกายภาพของผังเมืองรวมชุมชนบึงกาฬ

ลักษณะด้านกายภาพ	จำนวน	ลักษณะด้านกายภาพ	จำนวน
1. ภูมิสำเนา		6. ชุมชนที่ทำงานอยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นอย่างไร	
1) อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด	76	1) เป็นที่รวมของสถานศึกษา หน่วยงานราชการ ศาสนสถาน	70
2) ย้ายมาจากที่อื่นในจังหวัดบึงกาฬ	7	2) เดินทางเข้า-ออกพื้นที่ได้สะดวก	90
- ศรีวิไล		3) มีรถประจำทางผ่านพื้นที่	86
3) ย้ายมาจากต่างจังหวัด	7		
- คำตากล้า			
รวม	90	รวม	90 (146)
2. เหตุผลที่เลือกอยู่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน		7. การเดินทางเข้า – ออกชุมชน โดยใช้พาหนะ	
1) อาศัยอยู่ที่นี้ตั้งแต่เกิด	69	1) รถโดยสารประจำทาง	-
2) พื้นที่อยู่ใกล้ถนนสายหลักและมีการเข้าถึงที่สะดวก	14	2) รถจักรยาน	33
	7	3) เดินทาง	20
3) อยู่ใกล้ย่านชุมชนและแหล่งบริการ	22	4) พาหนะส่วนตัว	86
4) อยู่ใกล้ที่ทำงาน	38	5) อื่น ๆ	-
5) มีสภาพแวดล้อมที่ดี			
รวม	90 (129)		90 (139)
3. ระยะเวลาการอยู่อาศัย		8. ท่านมีที่ดินทำการเกษตรในเขตพื้นที่ชุมชนบึงกาฬหรือไม่	
1) น้อยกว่า 5 ปี	12	1) มี	63
2) 6 – 10 ปี	7	2) ไม่มี	27
3) มากกว่า 10 ปี	71		
รวม	90	รวม	90
4. ขนาดแปลงที่ดินบ้านที่อาศัยในปัจจุบัน		9. ประเภทที่ดินทำการเกษตรของท่านเป็นของสปก.หรือไม่	
1) 20 – 50 ตารางวา	33	1) ใช่	54
2) มากกว่า 50 ตารางวา	57	2) ไม่ใช่	36
รวม	90	ถ้าไม่ใช่ ที่ดินทำการเกษตรของท่านเป็นเอกสารสิทธิ์ประเภทใด	
5. ประเภทการถือครองบ้านเช่า		2.1) โฉนด	(12)
1) เช่า	-	2.2) ที่ราชพัสดุ	(-)
2) เป็นเจ้าของเอง เนื่องจาก	90	2.3) อื่น ๆ	(24)
2.1) ซื้อที่ดินไว้ก่อน	(21)		
2.2) มรดกตกทอด	(66)		
2.3) ซื้อทั้งบ้านและที่ดิน	(3)		
รวม	90	รวม	90

ความเหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน พบว่าพื้นที่ในชุมชนบึงกาฬมีความลาดชันที่มีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย อุตสาหกรรม และสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ และมีศักยภาพที่เหมาะสมแก่การเริ่มพัฒนาใหม่ ทั้งในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมต่างๆพบมากบริเวณริมถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 และ 222 เช่น

อาคารพาณิชย์อาคารใช้รั้วมรดกยนต์เป็นต้นดังภาพประกอบ 1

ความต้องการของประชาชนต่อจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดบึงกาฬพบว่า ประชาชนต้องการการสร้างโอกาสและทางเลือกของที่อยู่อาศัยในการจัดสรรที่ดินอย่างเหมาะสมสำหรับ

ภาพประกอบ 1 อาคารพาณิชย์กรรมพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย อุตสาหกรรม และสิ่งปลูกสร้างอื่น

ประชากรทุกระดับรายได้มีระบบการตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนที่คาดการณ์ได้ชัดเจน ยุติธรรม และมีประสิทธิภาพด้านต้นทุน การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและส่งเสริมประสานร่วมมือกันระหว่างชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีการรักษาที่โล่งพื้นที่การเกษตรพื้นที่ที่ธรรมชาติที่งดงามพื้นที่อนุรักษ์ประวัติศาสตร์และพื้นที่ซึ่งมีความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ความต้องการของประชาชนต่อจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดบึงกาฬ

ความต้องการ	จำนวน (ความถี่)	จำนวน (ร้อยละ)
- กำหนดแนวทางในการพัฒนาพื้นที่โดยกำหนดการใช้ที่ดินเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์สู่เมืองน่าอยู่	15	16.66
- นำเอาศักยภาพของทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้อย่างสมดุลและเหมาะสม	44	48.88
- ชุมชนบึงกาฬมีพื้นที่ธรรมชาติที่สามารถเข้าถึงได้ทั้งหมด	75	83.33
- มีการประชาคมเพื่อนำเสนอโครงการและแผนงานฟื้นฟูและปกป้องพื้นที่เกษตรกรรมในเทศบัญญัติหรือระเบียบของเขตห้ามการรุกร้าพื้นที่เกษตร	28	31.11
- มีการห้ามการประกอบกิจกรรมประเภทต่าง ๆ สำหรับการในพื้นที่โล่งหรือพื้นที่ธรรมชาติงดงาม และพื้นที่ซึ่งมีความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม	3	3.33
- มีการกำหนดพื้นที่โล่งไว้เพื่อสำหรับพักผ่อน หรือทำเป็นสวนสาธารณะ	87	96.66
- มีความสะดวกในการเดินทางจากชุมชน/ที่พักอาศัยเข้าสู่สวนสาธารณะพื้นที่โล่งหรือพื้นที่ธรรมชาติ	90	100.00

2. ผลจากการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

พื้นที่ชุมชนบึงกาฬมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท มีพื้นที่ในการอยู่อาศัยมากกว่า 50 ตารางเมตร แต่ปัจจุบันกลายเป็นชุมชนแออัดเป็นการใช้

ประโยชน์พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม การใช้ประโยชน์ที่ดินก็เปลี่ยนวัตถุประสงค์ไปจากเพื่อการเกษตรกลายเป็นเพื่อการค้า ที่ติดริมถนนก็ถูกเวนคืนเพื่อทำเส้นทางคมนาคม หรือไม่ก็ถูกปล่อยให้รกร้างไม่ทำประโยชน์ใดๆ

ภาพประกอบ 2 ชุมชนแออัดในเขตชุมชนบึงกาฬ

ดังนั้น ประชาชนจึงมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบึงกาฬนั้น ควรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสานและหลากหลาย โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านการเกษตร เพราะประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร และมีความหลากหลายทางธรรมชาติที่สามารถนำมาดำรงชีพประจำวันได้เป็นอย่างดี และการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนบึงกาฬมีภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงาม และควรพัฒนาด้านการคมนาคม ด้านสาธารณะ และด้านธุรกิจ เช่น ขยายผิวจราจร การเชื่อมต่อเส้นทางในการเดินทาง/การขนส่ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น พัฒนาริมตลิ่ง มีการทำคันดินสไลด์กันน้ำเซาะ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาที่ดินทำกิน เป็นต้น

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษารูปแบบเมือง โครงสร้างเมือง และการบริหารจัดการภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth) พบว่า ชุมชนบึงกาฬมีรูปแบบโครงสร้างเมือง 2 ลักษณะ คือ มีโครงสร้างเมืองแบบชุมชนชนบท และโครงสร้างเมืองแบบชุมชนเมืองที่สอดคล้องกับการ

กำหนดชั้นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการตั้งถิ่นฐานเพื่อการเติบโตอย่างชาญฉลาดที่เน้นการวิเคราะห์พื้นที่ที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและและปัจจัยด้านเศรษฐกิจของ Daniels, Tom and Daniels (2010) กล่าวคือ

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างแบบชุมชนชนบท

1) โครงสร้างเมืองแบบชุมชนชนบทเป็นรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบึงกาฬในอดีตมีการกระจายตัวกลุ่มชุมชนยึดเกาะตามแนวแม่น้ำ คือ จะเลือกพื้นที่ที่มีลักษณะในระยะไม่ไกลจากน้ำ พื้นที่ที่จะตั้งถิ่นฐานต้องมีพื้นที่เพียงพอสำหรับการทำเกษตรเช่นปลูกข้าวปลูกพืชสวนพืชไร่อื่นๆ เนื่องจากในอดีตชุมชนบึงกาฬมีการใช้แม่น้ำเพื่อการคมนาคมขนส่งมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับสายน้ำที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนหลากหลายรูปแบบ

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างแบบชุมชนเมือง

2) โครงสร้างเมืองแบบชุมชนเมือง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าในทางการคมนาคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้รูปแบบโครงสร้างเมืองมีการกระจายชุมชนแบบเส้นตรง คือ การเปลี่ยนแปลงไปตามเส้นทางการคมนาคม ด้วยการยึดเกาะตามริมแนวถนน มีการก่อสร้างอาคารเพื่อการอยู่อาศัยจะมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวหนึ่งชั้นและสองชั้นและเป็นที่อยู่อาศัยประเภททาวน์เฮาส์สองชั้น ส่วนอาคารที่ใช้เพื่อการค้าขายส่วนมากเป็นอาคารพาณิชย์สองชั้นและห้องแถวสองชั้นและประชาชนในชุมชนบึงกาฬส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาเมืองและการบริหารจัดการภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth) ในรูปแบบลักษณะการสร้างโอกาสและทางเลือกของที่อยู่อาศัยสำหรับประชากรทุกระดับรายได้ การสร้างระบบการตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนที่คาดการณ์ได้ชัดเจน ยุติธรรมการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและส่งเสริมประสานร่วมมือกันระหว่างชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีการรักษาที่โล่งพื้นที่การเกษตรพื้นที่ที่ธรรมชาติทิ้งดงมาพื้นที่อนุรักษ์ประวัติศาสตร์ และพื้นที่ซึ่งมีความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม และยังสอดคล้องกับการประยุกต์ใช้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาดเพื่อกำกับการแพร่กระจายของมหานครในภูมิภาค กรณีศึกษานครสุราษฎร์ธานี โดย ปิยธิดา ปุชนียพงศ์กร (2556) มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองนำ “แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth)” มาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้กับการแพร่กระจายของชุมชนเมือง (urban sprawl) ใน “ภูมิภาคนครสุราษฎร์ธานี” พบว่า การตั้งถิ่นฐานในนครสุราษฎร์ธานีเริ่มมีลักษณะของการแพร่กระจายตัวของเมืองจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของนครสุราษฎร์ธานีด้วยหลักการเติบโตอย่างชาญฉลาดสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ประเภทได้แก่พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการพัฒนาซึ่งยังคงมีพื้นที่ว่างที่ไม่มีการใช้ประโยชน์และเมืองยังคงมีความหนาแน่นน้อยอยู่พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การ

สงวนไว้เพื่อการขยายตัวในอนาคตเริ่มมีการพัฒนามากขึ้นและพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การสงวนรักษาไว้เป็นพื้นที่สีเขียวและพื้นที่แหล่งผลิตอาหารของเมืองเริ่มมีการรุกร้าซึ่งจากลักษณะรูปแบบโครงสร้างเมืองของชุมชนบึงกาฬที่วิเคราะห์ได้นี้จึงเหมาะสมในการนำแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาดมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนบึงกาฬภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth) เพื่มามาตรการทางกายภาพที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนบึงกาฬในการใช้ประโยชน์ที่ดินคมนาคมการขนส่งโครงสร้างพื้นฐาน และระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อให้ชุมชนบึงกาฬมีการพัฒนาที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพให้ทั่วถึงในทุกๆชุมชน

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 ลักษณะด้านกายภาพของพื้นที่ศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน แนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดิน แนวโน้มทิศทางการขยายตัวของเมือง ฯลฯ พบว่าลักษณะด้านกายภาพชุมชนบึงกาฬมีลักษณะที่ค่อนข้างเหมาะสมแก่การอยู่อาศัย มีจำกัดบริเวณที่มีการคมนาคมสะดวก และไม่มีปัญหาน้ำท่วมมีพื้นที่ติดริมฝั่งแม่น้ำโขง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นแนวยาว สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเนินสูง ส่วนใหญ่เป็นภูเขา และป่าธรรมชาติ เป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (Natural Environment) มีลักษณะเป็นที่ราบสูงทอดยาวตามลำแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นเส้นกั้นเขตแดนกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่ชุ่มน้ำ คือ หนองกุดทิงเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ เป็นแหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถเพาะปลูกพืชได้ตลอดปี และถูกนำมาใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชน เช่น การตั้งถิ่นฐาน การอุปโภคบริโภค การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง เป็นต้น ในอดีตประชาชนใช้เส้นทางเดินทางโดยการสัญจรทางน้ำเป็นหลักจะพบว่าสถานที่สำคัญที่เข้าร่วมกันของชุมชนก็จะมีการตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเพื่อความสะดวกในการติดต่อและการเข้าใช้บริการพื้นที่เช่นวัด โรงเรียน สถานที่ราชการต่างๆ ซึ่งลักษณะชุมชนมี

ความหนาแน่นกระจุกตัวอยู่ตามริมแม่น้ำโขงต่อมาชุมชนบึงกาฬได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเรื่องของการขนส่งทางบกขยายพื้นที่ในการจราจรส่งผลให้การขยายตัวของชุมชนได้ขยายขยายออกไปตามแนวของเส้นทางถนนที่ถูกตัดส่งผลให้เกิดความสะดวกสบายในการเดินทางติดต่อค้าขายต่างๆ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพในยุคปัจจุบัน

โครงสร้างพื้นฐานของชุมชนบึงกาฬมีโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ ที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ประกอบด้วยด้านสาธารณูปโภค เช่น การไฟฟ้าการประปาการสื่อสารและการโทรคมนาคมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการจัดการน้ำเสียและการจัดการขยะ เป็นต้น ในด้านสาธารณูปการ เช่น สถาบันการศึกษาสาธารณสุขสถานีดารวจตลาดโรงฆ่าสัตว์วัดด่านสุทธการ เป็นต้น

แนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนบึงกาฬเป็นชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณพื้นที่ราบริมแม่น้ำโขงและแหล่งน้ำสำคัญ มีสภาพพื้นที่ทางกายภาพที่เหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐานและการสร้างเมืองเนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ดีโดยลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่แล้วเป็นไปเพื่อการเกษตร และมีการใช้ที่ดินเพื่อพักอาศัยสอดแทรกเป็นบางช่วง การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่วางผังเมืองรวมเมืองบึงกาฬ สามารถจำแนกลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินตามลักษณะการใช้ประโยชน์อาคารและกิจกรรมของชุมชนบึงกาฬดังนี้ 1) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยคือชุมชนเดิมซึ่งตั้งอยู่ด้านตะวันออกของผังเมืองรวมเมืองบึงกาฬและทางด้านตะวันออก 2) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากการค้าและบริการการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ใจกลางเมืองชุมชนบึงกาฬ 3) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ 4) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถานศึกษา 5) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภท

อุตสาหกรรม 6) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา 7) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่โล่งและนันทนาการและ 8) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรม แนวโน้มทิศทางการขยายตัวของเมืองของการกระจายตัวตามแนวถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 222 (บึงกาฬ – สกลนคร) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (บึงกาฬ – หล่มสัก – นครพนม) เนื่องจากเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 222 มีการขยายตัวตามแนวถนนทั้งสองฟากการคมนาคมเข้าถึงพื้นที่สะดวกเป็นเส้นทางหลักในการให้บริการขนส่งระหว่างเมืองสำหรับการกระจายตัวของชุมชนที่ให้บริการพาณิชยกรรมจะกระจายตัวไปตามแนวยาวของถนนทางหลวงแผ่นดินทั้งสองสายขึ้นตามริมถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 การขยายตัวไม่เด่นชัดแต่ตามแนวถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 222 มีการขยายตัวที่เด่นชัดมากที่สุด ซึ่งเป็นการขยายตัวของชุมชนสิ่งก่อสร้างประเภทบ้านพักอาศัยหอพักและอาคารพาณิชย์เนื่องจากการเชื่อมต่อชุมชนระหว่างชุมชนต่างๆ ในระยะทางไม่ห่างกันมาก และมีหมู่บ้านกระจายตัวเป็นช่วงที่ไม่ห่างไกลกันอีกทั้งเป็นสถานที่สถานศึกษาหลายแห่ง จึงเกิดขึ้นอาคารต่างๆ เพื่อกิจการด้านการบริการที่พักและที่อยู่อาศัยกระจายไปตามแหล่งสถาบันการศึกษา และตามความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสู่เมืองน่าอยู่โดยนำการจำแนกคุณลักษณะของเมืองน่าอยู่ทั้งในด้านกายภาพเมืองด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริหารจัดการนั่นเอง

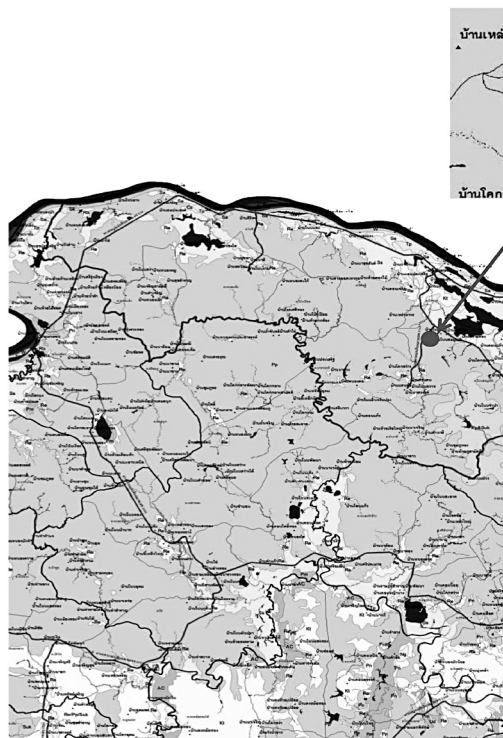
ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 พฤติกรรมและความต้องการของประชาชนต่อจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดบึงกาฬพบว่า ชุมชนบึงกาฬส่วนใหญ่มีความต้องการให้ชุมชนบึงกาฬมีคุณลักษณะของเมืองน่าอยู่ โดยภาครัฐควรจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม และมีความเป็นระเบียบสวยงาม สะอาดตา และจัดหาสาธารณูปโภคขั้น

พื้นฐานที่เพียงพอต่อความต้องการของประชากร ในชุมชนรวมถึงพื้นที่สำหรับการทำมาค้าขาย ควร มีพื้นที่ ทำเลที่เหมาะสม และภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบ ที่ดี รวมทั้งชุมชนบึงกาฬจะต้องมีการจัดหาทาง เลือกการเดินทางและการคมนาคมขนส่งที่มีความ หลากหลาย เช่น จัดให้มีเส้นทางจักรยานส่งเสริม การใช้จักรยานและส่งเสริมการสร้างควมร่ร่นรรม ถนนในชุมชนเพื่อให้เกิดควมร่ร่นรรมในการสัญจร และสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่พร้อมทั้งการไม่ให้มี การจอดรถยนต์ไปเบียดบังพื้นผิวจราจรที่ถูก เบียดบังการใช้ประโยชน์ในการสัญจรเกิดปัญหา การจราจรติดขัดในเวลาเร่งด่วนเพื่อลดปัญหาความ คับคั่งของการจราจรและการฟื้นฟูเส้นทางสัญจร ถนนทางเท้าและทางจักรยานต้องเชื่อมต่อกับสถานี ขนส่งมวลชนได้อย่างสมบูรณ์รวมทั้งต้องสามารถใช้ทางเดินและทางเท้า และควบคุมไม่ให้มีสิ่ง ก่อสร้างที่ปิดบังทิศทางลมตามเส้นทางคมนาคม และบดบังทัศนียภาพที่สวยงามของเมืองและต้อง พัฒนาเมืองในเรื่องของที่อยู่อาศัยสำหรับประชากร ทุกระดับ รวมถึงการบริหารงาน การระบบการ ตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนที่คาดการณ์ได้ชัดเจน ยุติธรรมและมีประสิทธิภาพด้านต้นทุน การ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและส่งเสริม ประสานร่วมมือกันระหว่างชุมชนและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และมีการรักษาที่โล่งพื้นที่การเกษตรพื้นที่ ที่ธรรมชาติทั้งดงามพื้นที่อนุรักษ์ประวัติศาสตร์และ พื้นที่ซึ่งมีความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม

สำหรับความต้องการรักษาพื้นที่โล่งพื้นที่ การเกษตรและพื้นที่ธรรมชาติทั้งดงาม นั้น มีความ ต้องการความสะดวกในการเดินทางจากชุมชนที่พัก อาศัยเข้าสู่สวนสาธารณะหรือพื้นที่ธรรมชาติที่ กำหนดไว้เพื่อสำหรับพักผ่อน หรือทำเป็นสวน สาธารณะ และประชาชนในชุมชนบึงกาฬสามารถ เข้าถึงได้ทั้งหมด

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 4 เพื่อเสนอแนะ มาตรการทางกายภาพที่เหมาะสมพบว่า ควรมีการ พัฒนาเมืองตามเมืองน่าอยู่ โดยเน้นเป็นเมือง

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากชุมชนบึงกาฬเป็น เมืองที่มีภูมิประเทศแวดล้อมไปด้วยสิ่งแวดล้อม ที่เกิดโดยธรรมชาติ เช่น ภูทอก น้ำตกเจ็ดสี ทั้งนี้ และจากควมได้เปรียบจากที่ตั้งของภูมิประเทศนี้ สามารถนำแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาดมา ปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตและวิถี ชุมชนของชุมชนบึงกาฬ เพื่อคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอัน ดั้งเดิมของชาวพื้นเมืองในชุมชน อีกทั้งเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ นอกจากนี้ภาครัฐควรเร่งพัฒนาปรับปรุงโครงสร้าง พื้นฐานในแต่ละชุมชนและการพัฒนากายภาพของ เมืองในด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาระบบ คมนาคม สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ และ การปรับปรุงการทำผังเมืองให้มีความเหมาะสมกับ การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ภาพประกอบ 5 ที่ตั้งของพื้นที่ตามแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด

สรุป

แนวทางการพัฒนาเมืองแบบบูรณาการของผังเมืองรวมชุมชนบึงกาฬ ภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาดนั้น เป็นแนวคิดที่เน้นส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกระดับ ชุมชนบึงกาฬ มีความต้องการพัฒนาเมืองและการบริหารจัดการภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาดในลักษณะการสร้างโอกาสและทางเลือกของที่อยู่อาศัยสำหรับประชากรทุกระดับรายได้ และการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะในด้านการเกษตร โดยรัฐจะต้องจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีความเหมาะสม และจัดหาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรในชุมชนการคมนาคมขนส่ง และพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการปรับปรุงการทำผังเมืองให้มีความเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น สามารถสรุปได้ว่า พื้นที่ชุมชนบึงกาฬที่มีบริบทสอดคล้องตามคุณลักษณะของเมืองน่าอยู่และแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด คือชุมชนโนนสมบูรณ์ ชุมชนโนนคำภูและชุมชนดงดอ มีคุณลักษณะกายภาพเมืองอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติเป็นภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบที่ดีมีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม นอกจากจะใช้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยแล้วยังเป็นพื้นที่เพื่อพาณิชยกรรมด้วย มีการลงทุนสถานประกอบการต่าง เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม ที่พัก เป็นต้น มีการจัดสรรพื้นที่ในระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การจัดสรรความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีความเพียงพอต่อความต้องการของชุมชน มีการรักษาพื้นที่โล่ง

พื้นที่เกษตร และพื้นที่ธรรมชาติที่งดงามเป็นสิ่งแวดล้อมที่ยังคงอนุรักษ์ ทำนุ บำรุง รักษาไว้ คือหนองกุดทิง ที่อยู่ใกล้บริเวณชุมชน เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ ความหลากหลายทางชีวภาพและยังเป็นที่ทำมาหากินของประชาชนในบริเวณนั้นกว่า 2,000 ครัวเรือน นอกจากนี้ประชาชนในชุมชนได้รับการคุ้มครองในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัย ผู้วิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสมบูรณ์ควรปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีลักษณะผสมผสานตามแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาดในประเด็นของความยืดหยุ่นในการให้ทำกิจกรรมในการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างหลากหลายโดยไม่ให้ชุมชนได้รับผลกระทบจากการทำกิจกรรมนั้นๆ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเดช เชาวรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำชี้แนะและสนับสนุนให้กำลังใจ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2558) สถิติประชากรและบ้าน. เข้าถึงเมื่อ 9 สิงหาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://stat.bora.dopa.go.th/xstat/popyear.html>.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ : บริษัท. อินเทอร์เน็ต.
- ปิยธิดา ปุชนียพงศกร. (2556). การประยุกต์ใช้แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาดเพื่อกำกับการแพร่กระจายของมหานครในภูมิภาค กรณีศึกษานครสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). แนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด. เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการประเมินประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ.
- สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองกรุงเทพฯ. (2557). แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทและแสดงโครงการคมนาคมและขนส่งท้ายกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเมืองกรุงเทพฯ. (เอกสารอัดสำเนา).
- Daniels, Tom and Katherine Daniels. (2010). *The Environmental Planning Handbook for Sustainable Community and Regions*. Chicago : Planner Press.